

המשפחה יצאה מהתמונות ובאה. ההלוויה של המטופל הזה התחילה בעודו בחיים

צנתר הווריד של א' התיישן מרוב שימוש ולכן הצוות הרפואי החליט ליצור פתח חדש לגופו, בהרדמה, ולהעביר דרכו צינור שמגיע עד הלב. השיטה הזאת נועדה למצבי חירום ולאנשים שצפויים לשרוד את מחלתם, בעוד שכל מי שהביט בא' יכול היה לדעת לאן הוא הולך.

ערב אחד הבטתי על גב כף ידי וכתובת דהויה של סימנים חיוניים (Vital Signs) סירבה להימחק ממנה. אלה היו התוצאות של א', או כמו שכיניתי אותו ביני לביני - גנרל קורץ: קשיש בהיר עור, חסון, גדול ורחב, עם שיער קצר, לבן ומלא, עיניים כחולות ולסת חזקה.

הגנרל שכב במיטת החולים שלו, עייף אך עדיין מגיב, עם קול בריטון והומור מתנדנד. לצדו שהו בקביעות מטפל חרוץ ואישה אצילית, גבוהה ורזה, שהתהלכה במחלקה כמו ענף אקליפטוס גמיש. בגלל מערכת החיסון הפגיעה של הגנרל, הוא קיבל חדר אשפוז מבודד שקירותיו התמלאו בתמונות המשפחה, ועל השרפרפים הונחו ספרי אמנות שבהם היו בני הזוג מעלעלים מדי פעם.

בוקר אחד הודיע הצוות הרפואי כי צנתר הווריד של א' (שדרכו הוחדרו תרופות ועירוויים) התיישן מרוב שימוש, ולכן הוחלט ליצור פתח חדש לגופו, בהרדמה: צינור קבוע שמוחדר דרך כלי דם באמה, עובר מתחת לעצם הבריח ומגיע עד החלל הימני של הלב.

אני מודה שאף פעם לא הבנתי את הפתח הזה להחדרת תרופות. הוא נועד למצבי חירום ולאנשים שצפויים לשרוד את מחלתם, בעוד שא' סבל מסרטן שהתחיל בערמונית והתפשט כעת בגופו באופן שהבהיר מראש את הפרוגנוזה הסופית.

ממשמרת למשמרת, א' נעשה רזה משזכרתי. עצמות לחייו שקעו ושיערו הידלדל. הוא זז באיטיות, קרא עוד בקטלוגים, וישן. ישן הרבה.

"זה טוב שאתה ישן לפחות", אמרתי לו. "אנשים רבים שוכבים ערים במיטתם, השמש עולה ויורדת, כבר נהיה חושך, והם ערים. אז זה טוב שאתה מצליח לישון."

לפתע הגיע טלפון למחלקה – בעוד כרבע שעה ייקחו את א' להחדרת הצינור. מיהרתי אל חדרם של א' ואשתו: "האם הסבירו לכם מה זה ואיך מטפלים בזה?"

הסברתי להם שהצינור מגיע ללב, ולכן נדרשת זהירות יתרה: בחלק החיצוני נוגעים עם גזות סטריליות בלבד, את החדרת התרופות יש לבצע עם כפפות מיוחדות ושטיפה במדלל דם חזק, משום שכל קריש עלול להגיע ישירות ללב. א' היה נראה כבר חלש. היה ברור שהוא בימיו האחרונים. את הטיפולים המתקדמים הוא יעבור בסבל וספק אם הם יעזרו. הוא היה כה מבוגר. אבל הרופאים החליטו והוא הובהל לחדר הניתוח להליך החדרת הצינור.

שעות עברו, הם לא שבו, והאמת היא שרווח לי – פחות מטופל בהפקדה, ואת ההליך הוא יעבור בקלות. לא שמעתי עדיין על מטופל שהסתבך בעת החדרת הצינור. רק אחר כך, בזמן השימוש, מתחילות הצרות.

בשעה שלוש בצהריים, בסוף המשמרת שלי, הוחזר א' למחלקה, כך שנשארתי עוד קצת זמן כדי לתת לו את הטיפול האנטיביוטי שפיספס, להדריך עוד קצת בנושא הצינור החדש, לקחת לו מדדים ולוודא שהכול בסדר.

בגלל שזה היה סוף המשמרת, לא היה לי דף ביד ורשמתי את המדדים של א' בלורד בלתי-מחיק על גב כף ידי, שם הם נשארו עד למחרת: לחץ דם ירוד. רזון. עייפות רבה. באותו יום שמעתי שא' עבר מהמחלקה למוסד סיעודי איכותי. הוא ואשתו שלחו מגש פירות למחלקה, כתודה. זה כנראה הסוף, חשבת.

אבל א' עוד חזר אלינו, רזה וצנום עוד יותר, רדום ושקט, בדפוס נשימות של סוף החיים, בצוואר צנוח על הכרית שהמטפל מסדר שוב ושוב, ועם אשתו שמחייכת בעיניים לחות. תמונות המשפחה חזרו להיתלות בחדר, והאנשים החיים בתוכן הופיעו לפתע בסלון המחלקה, ביחד עם חברים שבאים להיפרד. ההלוויה של א' התחילה בעודו בחיים.

אם יהיה להם מזל, אחות טובה תהיה לצדם, תסביר על השפעות המורפיום ותדאג למתן מינון כפול ומכופל בדקות הראשונות, בתפילה שאולי זאת המנה האחרונה. אבל זה אף פעם לא, כי אף אחד עוד לא מת ממינון חד-פעמי של מורפיום.

אולי, אם יהיה להם מזל, א' ילך לישון ולא יקום. אבל הוא חסון וגדול, לבו פועם בחוזקה ושריריו חזקים, ומשפחתו קרובה, והנשמה מסרבת לעתים לעזוב. כך שאם יהיה להם מזל, תהיה שם האחות שתגיד להם שהגיע הזמן שמישהו ידבר אליו בשנתו, ויגיד לו שזה בסדר עכשיו, שכולם פה, זה הזמן לשחרר. ואולי הוא ישמע וירפה.

לכאורה, לאחות קל להתפטר ממחלקה פנימית. היא צריכה רק לצאת. אבל מה עושים כשהמחלקה לא יוצאת מהתודעה של האחות? לזה, כנראה, אין פתרון. העבודה במחלקה אינטנסיבית כל כך, עד שאין לה שום תחליף בעולם. בכניסה לחלל הסגור, כשהריח מכה בנחיריים בעוצמה, מבטי הצוותים מצטלבים זה בזה, לעיתים בחוסר אמון וחשק. ובסוף כל משמרת אנחנו כבר מקשה אחת. גוף עצום שנע בתיאום, גב אל גב. שום הרגשה לא יכולה להחליף את תחושת השליחות המשותפת הזאת.

זהו זיכרון פיזיולוגי שאין בו מילים, ואין אחות שתבוא ותגיד לך שאפשר להרפות, שהמחלקה תמשיך בלעדיך, ושזה זמן טוב לעזוב.

בתום שנתיים של עבודה במחלקה פנימית, שוכנעתי באופן עמוק שכל מחלה או שבר פירושם מבחינתי סיום החיים. העבודה עם מי שגורלו ידוע מראש נראתה לי לפתע קלה כל כך. מה הטעם במאבק? וכשמעתי על העבודה בהוספיס-בית, המעבר לשם היה עבורי חלק כמו חמאה.